

A diagram consisting of two vertical columns of four 'X' marks each. A vertical red line is positioned between the two columns, slightly closer to the right column.

A photograph of a modern building with a clock tower, a blue SUV, and people walking on a sidewalk. The building has a dark facade and a large clock face on its upper section. A blue SUV is parked in the foreground, and several people are walking on the sidewalk. A tall, thin pole stands in front of the building. The scene is set in an urban environment with trees and a clear sky.

Plan prezentacji

1

Cel badań i pytania badawcze

2

Perspektywy teoretyczne

3

Metodologia badań

4

Wyniki badań empirycznych

5

Podsumowanie

Cel naukowy i pytania badawcze

Poprzez analizę wybranych dzielnic Warszawy, badanie przyczynia się do lepszego zrozumienia społecznych kosztów nierównomiernego rozwoju miast.

- Jakie praktyki podejmują mieszkańcy w sytuacji ograniczonego dostępu do usług publicznych?
- W jaki sposób różnią się między sobą praktyki różnych klas społecznych?
- Jaki jest stosunek przedstawicieli różnych klas społecznych do usług publicznych?

Autor zdjęć: Thomas Orchowski.

Dostępność usług publicznych w literaturze przedmiotu

Dostępność przestrzenna

fizyczna odległość wyrażona w miarach fizycznych (metry, kilometry) lub czasowych (minuty, godziny).

Dostępność społ.-ekonom.

wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na dostępność usług publicznych; ukryte koszty dostępu.

× ×
× ×
× ×
× ×

Perspektywa teoretyczna

W pracy opieram się na teorii klas społecznych Pierre'a Bourdieu. Wykorzystuję dwa fundamentalne dla teorii Bourdieu terminy: kapitał (ekonomiczny, społeczny, kulturowy) i habitus. Wyznaczam trzy klasy: wyższą, średnią i ludową.

Metodologia badań

1

Analiza danych zastanych - obiektami analizy były szkoły podstawowe oraz placówki medyczne zapewniające POZ.

2

Obserwacja nieuczestnicząca nieustrukturyzowana.

3

Wywiad pogłębiony ustrukturyzowany - 108 wywiadów zrealizowanych od 2017 do 2018 r. Analizowa praktyk klasy średniej i ludowej.

Autorka mapy: Zuzanna Kunert.

Miejsca realizacji badań

1

Wilanów - dzielnica zabudowana w latach 90./2000. Przeciętna odległość z miejsca zamieszkania do szkoły podstawowej: 1053,8 m; do najbliższej przychodni zdrowia POZ 1065,4 m. (GUS, 2018).

2

Wawer - dzielnica zróżnicowana, zabudowana w międzywojniu i urbanizująca się. Odległość do SP: 919,3 m; do przychodni POZ 1413,8 m.

3

Ochota - obszar zabudowany w międzywojniu i PRL. Odległość do SP: 574 m, do POZ 597,1 m.

× × × ×
× × × ×

Mieszkańcy jako obywatele

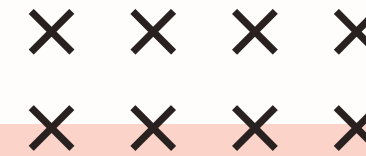
Mieszkańcy, domagając się dostępu do usług publicznych, tworzą organizacje społeczne i angażują się w istniejące instytucje samorządu lokalnego.

Wyższy poziom kapitałów sprzyja mobilizacji i zaangażowaniu społecznemu. Aktywiści reprezentują relatywnie uprzywilejowane klasy społeczne. Postulaty i żądania aktywistów, choć wydają się być oparte na abstrakcyjnych wartościach, mają wymiar klasowy.

Mieszkańcy jako rywale

Nadreprezentacja interesów klasy średniej prowadzi do narastającego poczucia dyskryminacji wśród rdzennych mieszkańców dzielnic. Przekonanie o niesprawiedliwości wiąże się z występującym symbolicznym podziałem na „starych” oraz „nowych” mieszkańców. Poczucie odrębności wzmagane jest przez bariery architektoniczne, m.in. przez grodzenie.

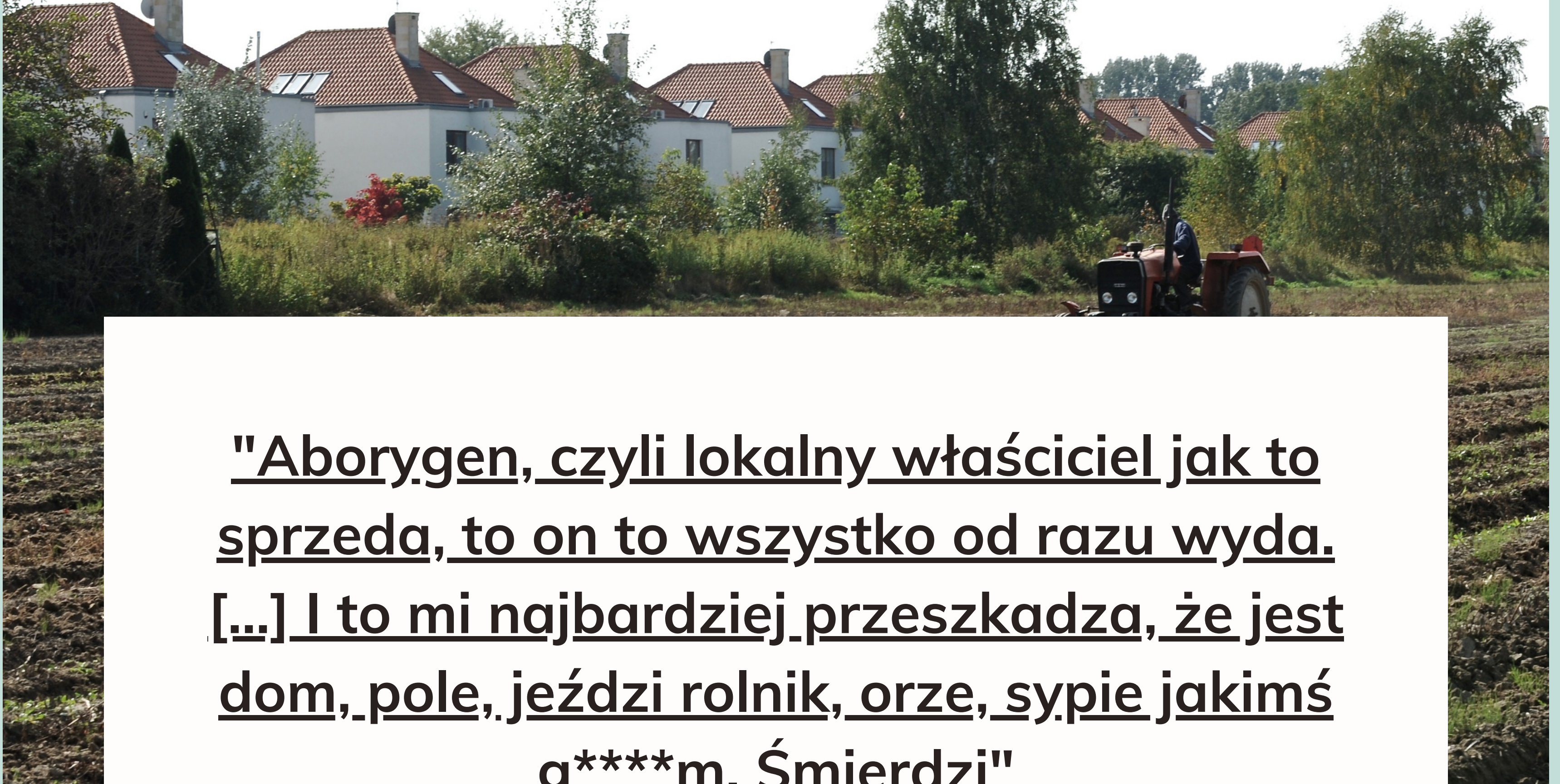

"A tam Miasteczko, wielkie Miasteczko, ja
to tak już, przepraszam, że tak powiem,
ale kiedyś tam rosły buraki. Bo tam był
PGR, Państwowe Gospodarstwo Rolne, a
teraz mieszkają buraki!"

Rdzenna mieszkanka Wilanowa

"Aborygen, czyli lokalny właściciel jak to
sprzeda, to on to wszystko od razu wyda.
[...] I to mi najbardziej przeszkadza, że jest
dom, pole, jeździ rolnik, orze, sypie jakimś
g****m. Śmierdzi"

Nowy mieszkaniec Wilanowa

Praktyki rodzinne

1

Kobiety najbardziej obciążone konsekwencjami deficytu placówek publicznych. Rozwiązaniem jest zmniejszenie wymiaru czasu, lub całkowita rezygnacja z pracy.

2

Rozmówcy otrzymują wsparcie od dalszych członków rodziny. Bliskość rodziny staje się istotnym kapitałem, który pozwala utrzymać aktywność zawodową obojga rodziców.

× × × ×
× × × ×

Praktyki sąsiedzkie

Dawniej sąsiedztwo łączyło się z interakcjami bezpośrednimi, współcześnie coraz częściej przestrzenią spotkań jest Internet. Internet jest istotny zwłaszcza dla osób spoza Warszawy, które nie mają w stolicy relacji towarzyskich.

Ograniczony dostęp do usług publicznych wzmacnia „uzależnienie od samochodu” Sąsiedzi, których dzieci uczą się w tej samej szkole, decydują się, że będą na zmianę odwozić dzieci do placówki.

Praktyki w sektorze prywatnym

Przystępując do badania myślałam, że ograniczony dostęp do usług publicznych będzie postrzegany przez mieszkańców jako utrudnienie. Niektórzy rozmówcy jednak podkreślali, że w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania mogą spełnić wszystkie swoje potrzeby. W swoich ocenach nie odnosili się do sektora publicznego, lecz do oferty prywatnej.

× ×
× ×
× ×
× ×

Wnioski

Zaprezentowane wnioski dostarczają ważnych argumentów za uznaniem klas społecznych jako użytecznej kategorii służącej zrozumieniu porządku miejskiego. Obraz wyłaniający się z badań ukazuje miasto jako obszar rywalizacji pomiędzy dwoma głównymi aktorami: klasą średnią i ludową. Klasa średnia - dzięki posiadanym kapitałom - wygrywa konkurencję o dostęp do dóbr publicznych.

Przedstawiona analiza nasuwa pytanie o rozumienie dostępności przez mieszkańców. Doświadczenia mieszkańców nie da się sprowadzić do przestrzennego wymiaru: istotne są również inne czynniki.

Literatura wykorzystana w prezentacji:

- Bourdieu, P. (2005). *Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądenia* (P. Bilos, Tłum.). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. [W:] J. G. Richardson (Red.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, s. 241–258. Nowy Jork, NY: Greenwood Press.
- Cebula, M. (2019). Mieszkańcy miasta w polu społecznym. Wzory uczestnictwa w kulturze, sieci społeczne i struktura klasowa. *Kultura I Społeczeństwo*, 63(3), 109-140.
- Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS. (2018). *Wskaźniki dostępności terytorialnej mieszkańców Polski do wybranych obiektów użyteczności publicznej*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Gdula, M., Sadura, P. (Red.). (2012). *Style życia i porządek klasowy w Polsce*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Lewicki, M., Drozdowska, A. (2018). „Słoiki” i warszawiacy: Klasowe wojny o Warszawę. [W:] M. Gdula, M. Sutowski (Red.), *Klasy w Polsce: Teorie, dyskusje, badania, konteksty*, s. 93–133. Warszawa: Instytut Studiów Zawansowanych.
- Penchansky, R., Thomas, J. W. (1981). The Concept of Access: Definition and Relationship to Consumer Satisfaction. *Medical Care*, 19(2), s. 127–140.
- Sadura, P. (2018). *Państwo, szkoła, klasy*. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.

Dziękuję za uwagę!

Dr Justyna Kościńska
Centrum Europejskich Studiów
Regionalnych i Lokalnych EUROREG
Uniwersytet Warszawski
jkoscinska@uw.edu.pl

× ×
× ×
× ×
× ×

